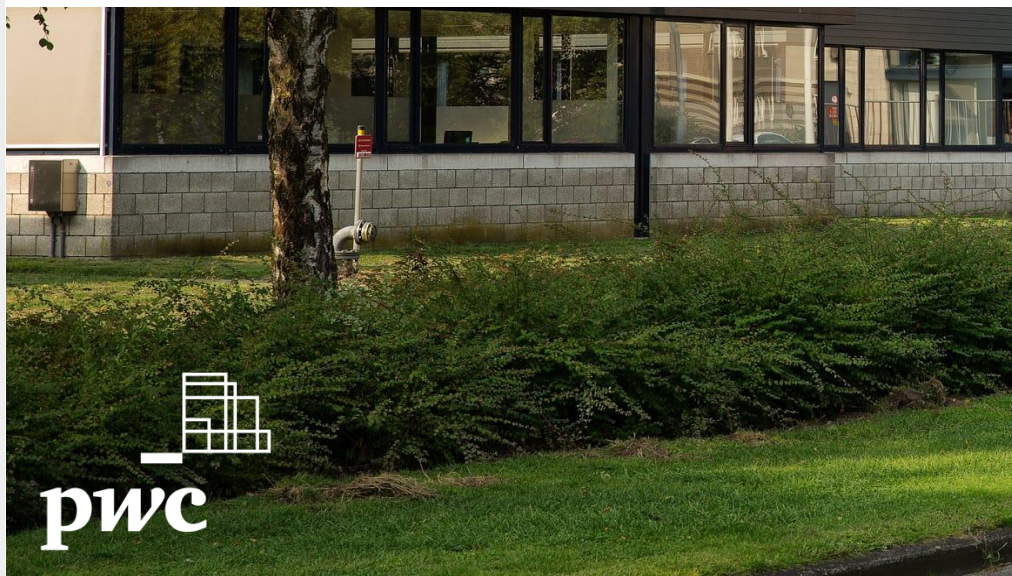

- Aanbiedingsbrief
- Onze boodschappen
- Onze conclusies
- Onze controleaanpak
- Relevante observaties
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Accountantsverslag 2022

Drenthe College

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
1 juni 2023

 Aanbiedingsbrief Onze boodschappen Onze conclusies Onze controleaanpak Relevante observaties Onze samenwerking Bijlagen

Aanbiedingsbrief

Stichting Regionaal Opleidingen Centrum Drenthe
T.a.v. de leden van het college van bestuur en de raad van toezicht
Anne de Vriesstraat 70
9402 NT ASSEN

1 juni 2023

Referentie: DNVD53NJQYRJ-895473865-68

Geachte leden van het college van bestuur en de raad van toezicht,

Hierbij bieden wij u ons accountantsverslag aan dat wij hebben opgesteld in het kader van onze opdracht om de jaarrekening 2022 van Stichting Regionaal Opleidingen Centrum Drenthe ('Drenthe College') te controleren. We hebben de controle uitgevoerd in overeenstemming met onze opdrachtbevestiging van 13 september 2022. Ons accountantsverslag gaat in op de belangrijkste bevindingen uit onze controle van uw jaarrekening.

Wij hebben de inhoud van dit verslag met het college van bestuur besproken op 24 april 2023. Op 15 mei 2023 hebben wij dit verslag besproken met de leden van de auditcommissie en op 1 juni 2023 met de raad van toezicht. Hebt u nog vragen, neem dan gerust contact met ons op.

Wij bedanken u en uw medewerkers voor de medewerking tijdens onze controle.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

B. Scholts MSc RA
director

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V., Leonard Springerlaan 35, 9727 KB Groningen, Postbus 8060, 9702 KB Groningen
T: 088 792 00 50, F: 088 792 94 24, www.pwc.nl

*PwC' is het merk waaronder PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287), PricewaterhouseCoopers Compliance Services B.V. (KvK 51414406), PricewaterhouseCoopers Pensions, Actuarial & Insurance Services B.V. (KvK 54226368), PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289) en andere vennootschappen handelen en diensten verlenen. Op deze diensten zijn algemene voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Op leveringen aan deze vennootschappen zijn algemene inkoopvoorwaarden van toepassing. Op www.pwc.nl treft u meer informatie over deze vennootschappen, waaronder deze algemene (inkoop)voorwaarden die ook zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam.

 Aanbiedingsbrief **Onze boodschappen**

Onze kernboodschappen

 Onze conclusies Onze controleaanpak Relevante observaties Onze samenwerking Bijlagen

Onze boodschappen

In dit hoofdstuk hebben we onze kernboodschappen en de resultaten van onze controle samengevat.

01

Aanbiedingsbrief

Onze boodschappen

Onze kernboodschappen

Onze conclusies

Onze controleaanpak

Relevante observaties

Onze samenwerking

Bijlagen

Onze kernboodschappen

Onze conclusies

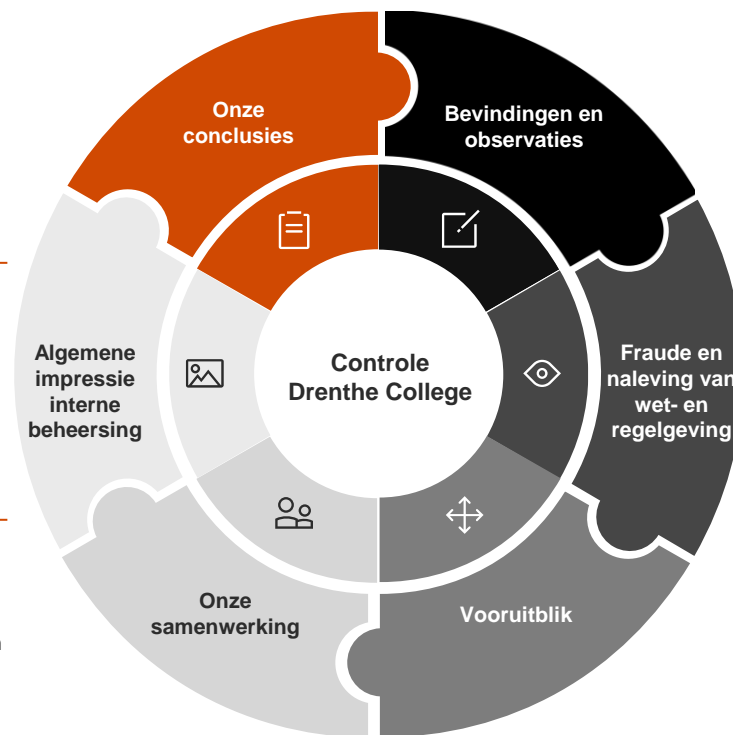
- Wij zullen een goedkeurende controleverklaring bij uw jaarrekening verstrekken na goedkeuring van de jaarrekening door de raad van toezicht.
- Het **resultaat** 2022 is €0,5 miljoen positief (begroot €0 miljoen). Dit resultaat wordt met name veroorzaakt door extra middelen vanwege de loon- en prijsbijstelling en aanvullende middelen voor niveau 2-opleidingen.

Algemene impressie interne beheersing

- Wij hebben in de rapportage interim-bevindingen aan u gerapporteerd over uw interne beheersingsomgeving. Wij hebben geen nieuwe significante tekortkomingen in de interne beheersing geconstateerd tijdens de controle van de jaarrekening.
- Onze controle is voornamelijk gegevensgericht ingericht.

Onze samenwerking en vooruitblik

- De samenwerking tussen Drenthe College en PwC is goed verlopen. Het oprichten van een werkgroep voor het jaarverslag heeft ertoe geleid dat het jaarverslag dit jaar tijdig is opgeleverd.
- In december 2022 hebben Drenthe College en Terra een intentieverklaring getekend om in 2024 te gaan fuseren. Naar verwachting zal de bestuurlijke fusie plaatsvinden op 1 januari 2024 en zullen de instellingen juridisch fuseren vanaf 1 augustus 2024. Daarna is er sprake van twee BRIN-nummers, één voor het VO-onderwijs en één voor het MBO-onderwijs.
- Het principebesluit is genomen om, gezamenlijk met NHL Stenden, een onderwijscampus in Emmen te realiseren. Voor de nieuwbouwplannen wordt de gemaakte businesscase geactualiseerd aangezien de totale kosten naar verwachting hoger zullen zijn als gevolg van de hogere rente en hogere bouwkosten. Het plan is om de eerste fase in 2026 op te leveren.

Bevindingen en observaties

- In de jaarrekening 2022 is een vordering voor het **resultaatafhankelijke deel van de kwaliteitsmiddelen** (€3,2 miljoen) verantwoord. In 2023 gaat de onafhankelijke commissie vaststellen of Drenthe College een 'voldoende' oordeel krijgt. Het college van bestuur verwacht een positieve uitkomst, onder meer op basis van de interim-review die heeft plaatsgevonden.
- Wij kunnen ons vinden in de gehanteerde uitgangspunten bij het bepalen van de schattingen, met uitzondering van de gehanteerde disconteringsvoet.
- Wij zullen een verslag van bevindingen afgeven in verband met de niet-tijdige ontvangst van een aantal verklaringen omtrent gedrag ('VOG'). Wij hebben vastgesteld dat voor 35 medewerkers de **VOG** na indiensttreding is ontvangen.
- Naar aanleiding van de herziene notitie publiek-privaat heeft Drenthe College een analyse uitgevoerd en beoordeeld in hoeverre de instelling aan de nieuwe beleidsregel voldoet. Het monitoren en documenteren van de naleving van de beleidsregel is nog een aandachtspunt.
- Wij hebben de **rechtmatigheid** van de bestedingen van de samenwerkingspartners voor het project Gas 2.0 net als voorgaand jaar niet met voldoende zekerheid kunnen controleren. Dit resulteert in een verslag van bevindingen.
- Het RIF-project Gas 2.0 is in 2022 tussentijds beëindigd. Een verzoek tot coulance is ingediend om de middelen zeker te stellen. Op basis van de correspondentie met DUO dient Drenthe College €0,9 miljoen terug te betalen. Hiervoor is een reservering opgenomen op de balans.

Fraude en naleving van wet- en regelgeving

Met uitzondering van onze opmerking ten aanzien van de **naleving van aanbestedingsregels** zijn vanuit onze controlewerkzaamheden geen indicaties verkregen van het niet voldoen aan wet- en regelgeving. Tevens hebben wij geen indicaties verkregen van fraude.

- Aanbiedingsbrief
- Onze boodschappen
- Onze conclusies**
- Financiële positie
- Financiële rechtmatigheid
- Overige observaties
- Onze controleaanpak
- Relevante observaties
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Onze conclusies

In dit hoofdstuk wordt uitleg gegeven over onze controleverklaring en conclusies die zijn getrokken op basis van de jaarrekening en de overige informatie die in uw jaarverslag is opgenomen. We delen onze bevindingen met betrekking tot essentiële/significante controlekwesties en andere belangrijke onderwerpen.

02

- Aanbiedingsbrief
- Onze boodschappen
- Onze conclusies**
- Financiële positie
- Financiële rechtmatigheid
- Overige observaties
- Onze controleaanpak
- Relevante observaties
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Onze conclusies

Uw jaarrekening geeft een getrouw beeld

Wij hebben de controle van de jaarrekening 2022 van Drenthe College afgerond en zijn voornemens een goedkeurende controleverklaring bij de jaarrekening af te geven, onder voorbehoud van goedkeuring van de jaarrekening door de leden van de raad van toezicht op 1 juni 2022.

Gecorrigeerde en niet-gecorrigeerde controleverschillen

Tijdens onze controle hebben we een aantal niet-gecorrigeerde controleverschillen geconstateerd. Deze vindt u [hier](#).

Onze controlewerkzaamheden met betrekking tot de WNT-verantwoording hebben geen ongecorrigeerde materiële verschillen opgeleverd. Voor de volledigheid wijzen wij erop dat wij geen werkzaamheden hebben verricht met betrekking tot de [WNT-anticumulatieregeling](#).

Overige informatie in uw jaarverslag is consistent met uw jaarrekening

Als accountants zijn wij ervoor verantwoordelijk om in onze controleverklaring verslag uit te brengen over de overige informatie die in het jaarverslag is opgenomen. De overige informatie omvat het bestuursverslag, de overige informatie krachtens Titel 9 van Boek 2 BW. Wij hebben geen materiële inconsistenties, materiële onjuistheden en/of omissies opgemerkt in de informatie die op grond van Titel 9 van Boek 2 BW, de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving (specifiek RJ400 en RJ660) en de Regeling jaarverslaggeving onderwijs ('RJO') is vereist.

Grondslagen voor financiële verslaggeving worden juist toegepast

Het college van bestuur heeft de jaarrekening opgesteld in overeenstemming met de RJO. Op grond van de RJO zijn de bepalingen in Titel 9 van Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving (in het bijzonder RJ660) en het bepaalde bij en krachtens de Wet normering topinkomens ('WNT') van toepassing. Als onderdeel van onze controle van de jaarrekening hebben wij de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en de juistheid en volledigheid van de toelichtingen beoordeeld. Wij zijn van mening dat de grondslagen voor financiële verslaggeving zoals die door het college van bestuur bij het opstellen van de jaarrekening 2022 zijn toegepast aanvaardbaar zijn.

Goedkeurend assurancerapport bij de bekostigingsgegevens

De bekostigingsgegevens van uw instelling bepalen in belangrijke mate de hoogte van de rijksbijdrage. Bij het bekostigingsonderzoek onderzoeken wij de juiste weergave van inschrijvingen en diploma's. Het bekostigingsonderzoek zal in mei worden uitgevoerd.

Goedkeurende controleverklaring bij educatieverantwoordingen

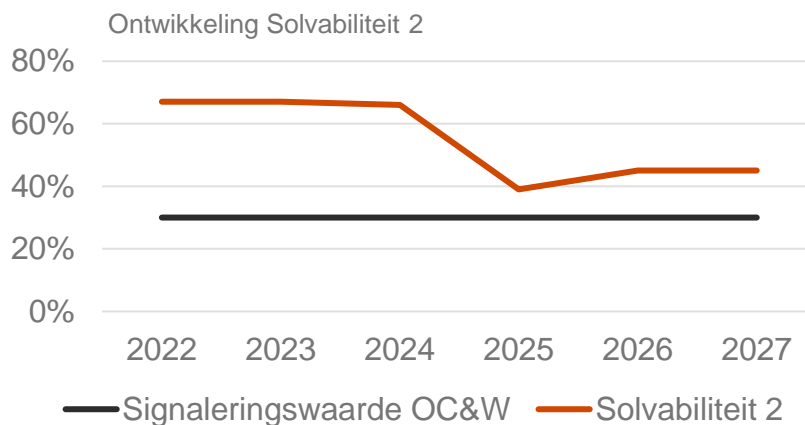
Wij hebben in maart de controle van de subsidieverantwoordingen voor de educatiegelden afgerond en hebben een goedkeurende controleverklaring afgegeven bij de educatieverantwoordingen van Meppel, Westerveld, Groningen en Emmen.

- Aanbiedingsbrief
- Onze boodschappen
- Onze conclusies
- Financiële positie**
- Financiële rechtmatigheid
- Overige observaties
- Onze controleaanpak
- Relevante observaties
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Financiële positie

Drenthe College blijft ultimo 2022 binnen signaleringgrenzen OCW, financiële positie is gezond

De Inspectie van het Onderwijs hanteert risico-indicatoren en signaleringswaarden in haar financieel continuïteitstoezicht. De kengetallen met een minder voorspellende waarde, zoals rentabiliteit, vormen geen onderdeel meer van het kader waarover gerapporteerd moet worden. Wel neemt de inspectie deze mee in haar toezicht op de onderwijsinstellingen. Uit onderstaand overzicht is te concluderen dat de financiële positie van Drenthe College ultimo 2022 solide is waarbij de signaleringgrenzen niet worden overschreden. Dit is ook te zien in de onderstaande grafiek. Ook in de komende jaren blijft de solvabiliteit boven de signaleringswaarde van OC&W. In 2025 is er sprake van een daling naar 39% vanwege begrote negatieve resultaten en de gevolgen van de nieuwbouw.

Omschrijving	Berekening	Signaleringswaarden OCW	Drenthe College 2022
1 Solvabiliteit (2)	Eigen vermogen vermeerderd met voorzieningen gedeeld door totale passiva	> 0,3	0,67
2 Liquiditeit (current ratio)	Vlottende activa gedeeld door kort vreemd vermogen	groot > 0,75	1,58
3 Absolute omvang liquide middelen	Stand liquide middelen	mbo + ho €2 mln	€19,5 mln

Geen sprake van bovenmatig publiek eigen vermogen

Met ingang van 2020 dienen alle onderwijsinstellingen de signaleringswaarde 'mogelijk bovenmatig publiek eigen vermogen' ('MBEV') op te nemen in de continuïteitsparagraaf van het bestuursverslag.

De signaleringswaarde voor Drenthe College blijft met €28,9 miljoen binnen de berekende norm van €53,8 miljoen. Drenthe College heeft dit op een juiste wijze toegelicht in het jaarverslag.

Wij onderschrijven de continuïteitsveronderstelling van Drenthe College

Wij hebben de continuïteitsveronderstelling beoordeeld die het management heeft toegepast bij het opstellen van de jaarrekening 2022. Hierbij hebben wij geconstateerd dat er geen indicaties zijn die duiden op een gerede twijfel over de continuïteitsveronderstelling van Drenthe College.

- Aanbiedingsbrief
- Onze boodschappen
- Onze conclusies

Financiële positie

Financiële rechtmatigheid

Overige observaties

Onze controleaanpak

Relevante observaties

Onze samenwerking

Bijlagen

Financiële positie

Hogere realisatie dan begroot als gevolg van additionele rijksbijdragen

Drenthe College heeft het boekjaar afgesloten met een positief resultaat van €0,5 miljoen (begroot €0). Het verschil tussen de realisatie en begroting is met name het gevolg van €3,4 miljoen hogere normatieve rijksbijdragen, enerzijds veroorzaakt door een hogere loon- en prijsbijstelling ter hoogte van €1,5 miljoen. Anderzijds zijn aanvullende middelen beschikbaar gesteld voor de bekostiging van niveau 2-opleidingen van €1,5 miljoen.

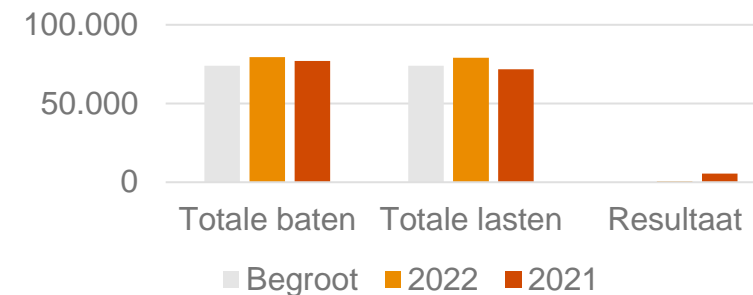
De personeelslasten zijn op totaalniveau €6,5 miljoen hoger dan begroot. Dit komt onder andere door de loonkostenstijging als gevolg van de nieuwe cao; hier was geen rekening mee gehouden in de begroting. Daarnaast door een stijging in de personeelslasten door de dotaties op de voorzieningen en meer inhuur van personeel.

De huisvestingslasten zijn €0,2 miljoen lager dan begroot. Dit komt grotendeels door de lagere huurkosten en heffingen. De afschrijvingslasten en overige lasten zijn respectievelijk €0,5 miljoen en €0,8 miljoen lager dan begroot. De lagere afschrijvingslasten zijn het gevolg van lagere investeringen ten opzichte van de begroting.

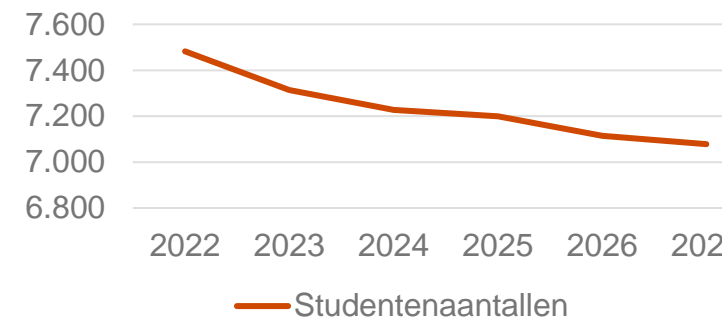
Ontwikkelingen op basis van de meerjarenbegroting

In de komende vijf jaar wordt verwacht dat de studentenaantallen dalen als gevolg van minder leerlingen die naar het vmbo gaan (en daarmee de latere doorstroom naar het mbo) en de demografische ontwikkeling in het gebied waar Drenthe College opleidingen verzorgt. Op basis van de meerjarenbegroting wordt er de komende jaren een negatief resultaat verwacht waardoor het eigen vermogen daalt.

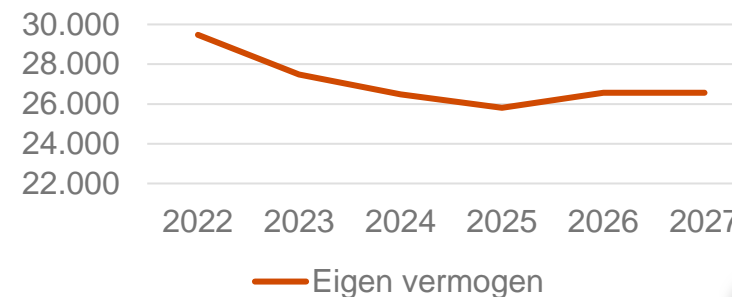
Begroot en realisatie (bedragen * € 1.000)

Ontwikkeling studentenaantallen

Ontwikkeling eigen vermogen (* €1000)

- Aanbiedingsbrief
- Onze boodschappen
- Onze conclusies

Financiële positie

Financiële rechtmatigheid

Overige observaties

Onze controleaanpak

Relevante observaties

Onze samenwerking

Bijlagen

Financiële rechtmatigheid

Controle van rechtmatigheid

Naast de controle van het getrouwe beeld van de jaarrekening dienen wij ook te controleren of de verantwoorde baten, lasten en balansmutaties voldoen aan de eisen van financiële rechtmatigheid. OCW heeft enkele posten voorzien van een specifieke materialiteit en rapportagegrens.

Rechtmatigheid houdt in dat bedragen in overeenstemming zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals vermeld in paragraaf 2.3.1, Referentiekader, van het Onderwijsaccountantsprotocol OCW 2022. Dit betreft voornamelijk de volgende aspecten:

- voldoen aan wet- en regelgeving opgenomen in het kader financiële rechtmatigheid OCW;
- voldoen aan de Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW;
- naleving van de Europese aanbestedingsregels en verankering (ook van Nederlandse aanbestedingsregels) in het inkoopbeleid;
- voldoen aan de WNT, waaronder juiste en volledige opgave van topinkomens;
- controle op de besteding van geoormerkte aanvullende (rijks)subsidies in overeenstemming met het doel en de voorwaarden; en
- aanwezigheid en tijdigheid van verklaringen omtrent het gedrag.

Goedkeurend oordeel op het aspect financiële rechtmatigheid

Op basis van de door ons verrichte werkzaamheden komen wij tot een goedkeurend oordeel op het aspect financiële rechtmatigheid.

Drenthe College voldoet aan de treasurybepalingen

Tijdens de controle hebben we inhoudelijk vastgesteld dat Drenthe College in 2022 geen publieke en/of overige middelen heeft belegd of beleend (c.q. beheershandelingen in dat jaar heeft verricht) die in strijd waren met de Regeling beleggen, lenen en derivaten OCW. Ook hebben wij vastgesteld dat de randvoorwaarden uit deze regeling zijn vastgelegd in uw treasurystatuut. Op basis van de door ons uitgevoerde werkzaamheden hebben wij derhalve ook kunnen vaststellen dat Drenthe College aan de treasurybepalingen voldoet.

- Aanbiedingsbrief
- Onze boodschappen
- Onze conclusies
- Financiële positie

Financiële rechtmatigheid

Overige observaties

 Onze controleaanpak

 Relevante observaties

 Onze samenwerking

 Bijlagen

Financiële rechtmatigheid

Geen materiële bevindingen omtrent naleving van Europese aanbestedingsregels

Binnen de interne procedures van Drenthe College zijn in de inkoopprocedure specifieke waarborgen opgenomen om te voldoen aan Europese en nationale aanbestedingsregels. Wij hebben, conform de vereisten in het Onderwijs-accountantsprotocol OCW 2022, ten aanzien van de nationale aanbesteding uitsluitend vastgesteld dat de Nederlandse aanbestedingsregels opgenomen zijn in uw interne procedures en geen controle verricht naar de juiste werking.

Wij hebben de naleving van de Europese aanbestedingsregels gecontroleerd volgens het controleprotocol. Drenthe College heeft per jaareinde een spend-analyse uitgevoerd om vast te stellen of er mogelijk zaken zijn die onterecht niet Europees zijn aanbesteed. Uit deze analyse en onze werkzaamheden daarop, blijken een aantal onrechtmatige inkopen. Deze zijn niet boven onze rechtmatigheidsmaterialiteit van €2.317.400. In de tabel hiernaast is opgenomen welke inkopen onrechtmatig zijn. Dit betreft onder andere het contract met De Galan Groep B.V. die advieswerkzaamheden verricht ten aanzien van de fusie. Het contract heeft een waarde van €310.000 (exclusief btw), die boven de aanbestedingsgrens is en Europees aanbesteed had moeten worden. Het college van bestuur heeft hier bewust voor gekozen en de overwegingen hiervoor vooraf afgestemd met de raad van toezicht.

Daarnaast hebben wij beoordeeld welke kosten er nog meer ten aanzien van de fusie zijn gemaakt. De totale kosten die Drenthe College tot en met eind 2022 heeft gemaakt met betrekking tot de fusie bedragen €250.700. Dit betreft voor het merendeel de kosten gemaakt door De Galan Groep B.V. en de kosten gemaakt door EY voor het due diligenceonderzoek.

Zie tevens voor de relevante ontwikkelingen ten aanzien van Europese aanbestedingen de volgende [link](#).

Leverancier	Totale bestedingen 2019 tot en met 2022 (inclusief btw)	Bestedingen 2022 (inclusief btw)
De Galan Groep B.V.	€107.046	€107.046
KPN	€401.675	€189.532
Harwig	€349.505	€170.848
Totale onrechtmatigheid 2022		€467.426

Dynamisch aankoopstelsysteem

In 2021 hebt u het dynamisch aankoopstelsysteem (DAS) in gebruik genomen, dat u gebruikt voor de inhuur van tijdelijk personeel. Dit proces waarborgt dat verschillende partijen kunnen inschrijven op de opdracht.

Drenthe College heeft de rechtmatigheid van het gebruik van het dynamisch aankoopstelsysteem juridisch laten toetsen en op basis daarvan heeft Drenthe College geconcludeerd dat dit systeem rechtmatige inkopen waarborgt. In januari 2022 hebben wij Drenthe College medegedeeld dat de bestedingen via DAS als rechtmatig worden aangemerkt totdat het tegendeel bewezen is. Dit omdat de jurisprudentie nog geen duidelijk oordeel bevat over de rechtmatigheid van het gebruik van DAS. Wij adviseren om deze ontwikkelingen te blijven volgen. De bestedingen in 2022 via DAS hadden een omvang van €0,8 miljoen.

- Aanbiedingsbrief
- Onze boodschappen
- Onze conclusies
- Financiële positie
- Financiële rechtmatigheid**
- Overige observaties
- Onze controleaanpak
- Relevante observaties
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Financiële rechtmatigheid

Verantwoording NPO-gelden in jaarrekening en bestuursverslag

In het kader van het Nationaal Programma Onderwijs ('NPO') dient het college van bestuur toelichting te geven op de totstandkoming van het schoolprogramma in het kader van het NPO. In het bestuursverslag kan worden volstaan met een toelichting op het niveau van het bevoegd gezag. In de XBRL-aanlevering moet op schoolniveau (instellingscode) verantwoording worden afgelegd over de bestede middelen.

Drenthe College heeft de NPO-middelen juist in de jaarrekening en het jaarverslag verwerkt en toegelicht. Drenthe College heeft €2,6 miljoen ontvangen aan NPO-gelden (coronaenveloppe) middels de bekostiging en deze geheel verantwoord onder de rijksbijdragen in de baten.

Een deel van de gelden is geoormerkt en verwerkt in model G1; dit betreft de regeling 'Nazorg MBO 2022/2023' ter hoogte van €0,1 miljoen. Wij hebben ten behoeve van de jaarrekeningcontrole de opzet en het bestaan van de beheersmaatregelen ten aanzien van deze regeling vastgesteld. Hierbij hebben wij geen bijzonderheden vastgesteld.

Verslag van bevindingen voor het niet tijdig ontvangen van VOG's

In lijn met voorgaand jaar is de wettelijke vereiste tijdigheid (aanwezigheid voor aanvang dienstverband) op basis van het onderwijsaccountantsprotocol onderdeel geworden van onze controle.

Naar aanleiding van berichten dat onderwijsinstellingen de datum van ontvangst van een VOG niet registreren heeft de onderwijsinspectie opnieuw gekeken naar welke toezichtinformatie wenselijk is, zonder dat dit tot extra administratieve vastlegging bij de onderwijsinstellingen leidt.

Op grond daarvan is besloten dat de accountant voor het aspect tijdigheid in 2022 eveneens uit kan gaan van de afgiftedatum van de VOG en dus niet de datum van ontvangst.

Wij hebben bij onze controle vastgesteld dat voor 35 medewerkers de datum van de VOG na aanvang dienstverband ligt. Ten opzichte van 2021 is het aantal niet-tijdige VOG's en het aantal ontbrekende VOG's gereduceerd (109 niet tijdig en 45 ontbraken). Naar aanleiding van deze resultaten heeft Drenthe College in juni 2022 het proces omtrent het aanwezig zijn van een VOG bij indiensttreding aangescherpt.

Vordering opgenomen resultaatafhankelijke kwaliteitsmiddelen

In tegenstelling tot voorgaande jaren wordt het deel dat resultaatafhankelijk is pas een jaar later uitbetaald. De onafhankelijke reviewcommissie zal pas in 2023 oordelen of Drenthe College een 'voldoende' krijgt. Drenthe College schat in dat zij een positief oordeel zal krijgen en heeft daarom een vordering opgenomen ter hoogte van het resultaatafhankelijke deel ad €3,2 miljoen. Drenthe College schat het oordeel positief in, omdat de commissie een positief oordeel heeft gegeven bij de mid-termbeoordeling en het resultaatafhankelijke deel 2021 heeft toegekend. In 2022 heeft Drenthe College alle verkregen kwaliteitsmiddelen besteed conform plan, waardoor dit geheel verantwoord is in de baten (€8,5 miljoen) en geen middelen worden doorgeschoven naar 2023. Wij kunnen ons vinden in de verwerkingswijze en het gehanteerde standpunt door Drenthe College.

- Aanbiedingsbrief
- Onze boodschappen
- Onze conclusies
- Financiële positie
- Financiële rechtmatigheid**
- Overige observaties
- Onze controleaanpak
- Relevante observaties
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Financiële rechtmatigheid

Rechtmatigheid bestedingen samenwerkingspartners Gas 2.0 niet met voldoende zekerheid kunnen controleren

Uit hoofde van het onderwijsaccountantsprotocol dienen wij de rechtmatigheid van de bestedingen van geormerkte subsidies te controleren. Drenthe College is penvoerder voor het project Gas 2.0. In bijlage model G2 in de jaarrekening moet Drenthe College zich als penvoerder verantwoorden over de rechtmatigheid van alle bestedingen, dus ook de personele en materiële kosten van de samenwerkingspartners.

Wij hebben vastgesteld dat de bestedingen van Drenthe College aansluiten met getekende urenstaten en onderliggende facturen en hebben hiermee de juistheid van de verantwoording kunnen vaststellen. In lijn met ons controleplan en de controle van 2021 hebben wij niet voldoende zekerheid kunnen verkrijgen omtrent de rechtmatigheid van de bestedingen van de projectpartners.

De omvang van de verantwoorde bestedingen van partners (€423.109) waarover wij onvoldoende zekerheid kunnen verkrijgen is boven de specifieke voorgeschreven materialiteit, maar beneden de rechtmatigheidstolerantie van de jaarrekening als geheel. In lijn met het onderwijsaccountantsprotocol zullen wij deze bevinding opnemen in een verslag van bevindingen.

Coulanceverzoek voor project Gas 2.0

Drenthe College heeft het ministerie van OC&W verzocht de subsidieverlening van het RIF-project Gas 2.0 te beëindigen zonder terugvordering van de reeds bestede subsidie. De reden van dit verzoek is dat Drenthe College niet kan voldoen aan de vereisten voor cofinanciering. De uitvoering van het programma heeft een aanzienlijke hinder ondervonden als gevolg van de impact van Covid-19. Deze crisis zorgde in het onderwijs en bij bedrijven voor een verhoogde werkdruk en een sterk verminderde capaciteit voor innovatie en inzet op zaken die buiten de onmiddellijke kerntaken vielen.

Ondanks de impact van Covid-19 heeft volgens het college van bestuur van Drenthe College de samenwerking tussen de onderwijsinstellingen en bedrijven in Noord-Nederland inhoudelijke ontwikkelingen voor het onderwijs en de samenwerking onderwijs-bedrijfsleven voortgebracht. Op 12 oktober heeft DUO door middel van een brief laten weten akkoord te gaan met het verzoek van Drenthe College.

Uit de correspondentie met DUO blijkt dat Drenthe College €0,9 miljoen moet terugbetalen. Het totaal van de bestedingen betreft €2,8 miljoen, de cofinanciering betreft €1,7 miljoen. Het verschil van €1,1 miljoen is de dekking die Drenthe College met de RIF-middelen realiseert. Drenthe College had al €2,0 miljoen subsidie ontvangen, hierop wordt het bedrag van €1,1 miljoen in mindering gebracht wat resulteert in een terug te betalen subsidie van €0,9 miljoen. Dit blijkt ook uit de verantwoording in model G2 en de opgenomen schuld in de balans.

 Aanbiedingsbrief Onze boodschappen Onze conclusies

Financiële positie

Financiële rechtmatigheid

Overige observaties Onze controleaanpak Relevante observaties Onze samenwerking Bijlagen

Overige observaties en uitkomsten controle

Halo for Journals is toegepast op uw financiële administratie

Zoals met u afgesproken hebben wij gebruikgemaakt van de financiële analyse-tool Halo for Journals ('Halo'). Halo ondersteunt PwC in de controle door diepgaande analyses te kunnen maken van de financiële administratie.

Enkele voorbeelden zijn:

- Controleren van gemaakte (handmatige) journaalposten, waarbij handmatige journaalposten een hoger inherent frauderisico kennen.
- Doornemen van gemaakte (handmatige) journaalposten in de financiële administratie door uw financiële medewerkers.
- Controleren welke dagboeken worden gebruikt in de financiële administratie in relatie tot de gemaakte journaalposten.
- Controleren van boekingsgangen van gemaakte journaalposten in de financiële administratie.

De uitgevoerde werkzaamheden bevestigen dat onze eerder gemaakte risico-inschatting niet gewijzigd hoeft te worden.

HRInsights4Audit is ingezet op uw salarispakket AFAS

Net als voorgaand jaar hebben wij ook dit jaar HRInsights4Audit ('HRI') ingezet voor de jaarrekeningcontrole. Door toepassing van deze tool zijn wij effectiever en efficiënter in staat om de salariskosten te controleren. Deze controle ziet, onder andere, toe op de volgende aspecten:

- Bruto-nettoberekeningen voor alle medewerkers in alle tijdvakken in 2022 ter vaststelling van de juiste inhouding loonheffingen en sociale lasten.
- Bepaling volledigheid van de afdracht voor sociale lasten en loonheffing.

Uit de analyse komen geen materiële bijzonderheden. De uitgevoerde werkzaamheden bevestigen onze initiële risico-inschatting 2022.

- Aanbiedingsbrief
- Onze boodschappen
- Onze conclusies
- Onze controleaanpak**
- Samenvatting controleaanpak
- Schattingen
- Fraude en wet- en regelgeving
- Relevante observaties
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Onze controleaanpak

Onze controleaanpak is gebaseerd op de doelen en behoeften van uw organisatie, de omgevings- en bedrijfsrisico's en op onze inschatting van de bijbehorende controlerisico's. In dit hoofdstuk rapporteren we over de belangrijkste punten in onze controleaanpak en lichten we de wijzigingen toe die zijn aangebracht ten opzichte van ons controleplan.

03

- Aanbiedingsbrief
- Onze boodschappen
- Onze conclusies
- Onze controleaanpak

Samenvatting controleaanpak

Schattingen

Fraude en wet- en regelgeving

 Relevante observaties

 Onze samenwerking

 Bijlagen

Samenvatting van onze controleaanpak

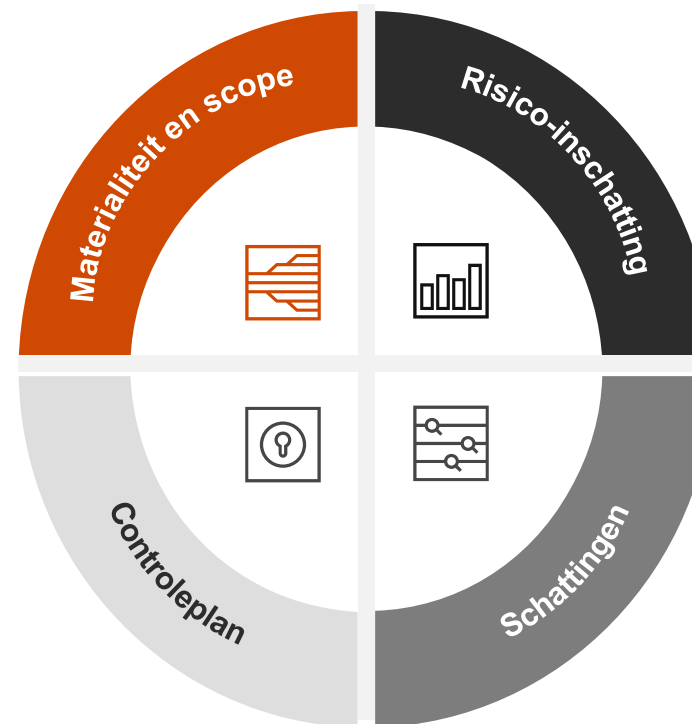
Materialiteit en reikwijdte van de controle

De geactualiseerde materialiteit voor onze controle wordt als volgt bepaald:

- De geactualiseerde materialiteit voor onze controle is bepaald op basis van de jaarrekening 2022.
- Wij hebben de jaarrekening gecontroleerd met een materialiteit voor getrouwheid van €1,6 miljoen en een rapportagedrempel van €79.575.
- Wij hebben de jaarrekening gecontroleerd met een materialiteit voor rechtmatigheid van €2,3 miljoen en een rapportagedrempel van €77.200.
- Voor de WNT-verantwoording hebben wij de materialiteit gehanteerd die in het Controleprotocol WNT 2022 is vastgelegd. In overeenstemming met dit controleprotocol hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1 sub n en o Uitvoeringsregeling WNT niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Controle uitgevoerd conform controleplan

Onze controle is uitgevoerd in overeenstemming met het controleplan.

Risico-inschatting

Het onderstaande geïdentificeerde significante risico is ongewijzigd ten opzichte van ons controleplan:

- de inherente mogelijkheid van het management om de interne beheersingsmaatregelen te doorbreken.

Schattingen

- Voorziening werktijdvermindering senioren.
- Verwerking kwaliteitsmiddelen.
- Waardering vastgoed.

- Aanbiedingsbrief
- Onze boodschappen
- Onze conclusies
- Onze controleaanpak
- Samenvatting controleaanpak
- Schattingen**
- Fraude en wet- en regelgeving
- Relevante observaties
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Schattingen

Bij het opstellen van de jaarrekening moet het management belangrijke schattingen opnemen en overwegingen toelichten. Wij beoordelen deze schattingen, en de toelichtingen hiervan in de jaarrekening als onderdeel van ons controleplan, om er zeker van te zijn dat deze gebaseerd zijn op de juiste controle-informatie, zoals bijvoorbeeld juiste historische data en evenwichtige uitgangspunten.

Schatting	Waarde (x € miljoen)		Oordeel		Opmerkingen
	2022	2021	2022	2021	
Voorziening werktijdvermindering senioren	3,5	2,9	●	●	Eind 2015 is de voorziening seniorenverlof gevormd naar aanleiding van de gewijzigde cao. De voorziening dient bepaald te worden in overeenstemming met de notitie 'Onderwijscao's en effect op jaarrekening regeling duurzame inzetbaarheid en werktijdvermindering senioren', opgesteld onder verantwoordelijkheid van de RJO. Jaarlijks wordt de voorziening herijkt, aangezien nieuwe ervaringscijfers beschikbaar zijn om een meer betrouwbare schatting te maken. Wij kunnen ons vinden in de verwerkingswijze en de gehanteerde uitgangspunten, met uitzondering van de gehanteerde disconteringsvoet. De disconteringsvoet zou binnen een bandbreedte van 3,15% en 4,25% moeten vallen, echter het percentage dat gehanteerd is betreft 1% (2021: 1%).
Verwerking kwaliteitsmiddelen	3,2 (vordering)	0,4 (schuld)	●	●	Drenthe College heeft een vordering opgenomen ter hoogte van het resultaatafhankelijk deel ad €3,1 miljoen, aangezien Drenthe College een positief oordeel verwacht van de commissie. De kwaliteitsmiddelen zijn geheel besteed, waardoor geen schuld resteert. Zie voor verdere toelichting de volgende link .
Waardering vastgoed	25,9	26,6	●	●	Drenthe College past op consistente wijze de afschrijvingstermijnen toe. Een gedegen inventarisatie is uitgevoerd om te onderzoeken of er indicaties zijn die wijzen op een duurzame waardevermindering. Er zijn geen indicaties op mogelijke duurzame waardeverminderingen.

● Optimistisch

● Controleverschil

● Evenwichtig

● Voorzichtig

- Aanbiedingsbrief
- Onze boodschappen
- Onze conclusies
- Onze controleaanpak
- Samenvatting controleaanpak
- Schattingen
- Fraude en wet- en regelgeving**
- Relevante observaties
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Fraude, omkoping, corruptie en naleving van wet- en regelgeving

Onze werkzaamheden ten aanzien van fraude

Wij hebben tijdens onze controle bijzondere aandacht besteed aan het proces dat u hebt opgezet om frauderisico's en risico's op het niet naleven van wet- en regelgeving te identificeren.

Als onderdeel van onze controlewerkzaamheden hebben wij de interne controleomgeving rond de preventie en opsporing van fraude en het naleven van wet- en regelgeving beoordeeld. In dat kader hebben wij geconstateerd dat u nog niet gestructureerd een frauderisicoanalyse uitvoert. Wij adviseren u minimaal eenmaal per jaar een gedegen frauderisicoanalyse uit te voeren, daarin tevens aandacht te besteden aan risico's op het niet naleven van wet- en regelgeving en maatregelen op te zetten en te implementeren om risico's te beheersen en te mitigeren.

Als onderdeel van onze controle hebben wij werkzaamheden uitgevoerd op het niet voldoen aan wet- en regelgeving en eventuele indicaties of vermoedens van fraude. Hierbij hebben wij, onder andere, notulen van het college van bestuur, de commissie control en de raad van toezicht beoordeeld en hebben wij gesprekken gevoerd met uw medewerkers. Ook hebben wij elementen van onvoorspelbaarheid gehad in onze controleaanpak. Daarbij hebben wij geen aanwijzingen van fraude onder onze aandacht gekregen.

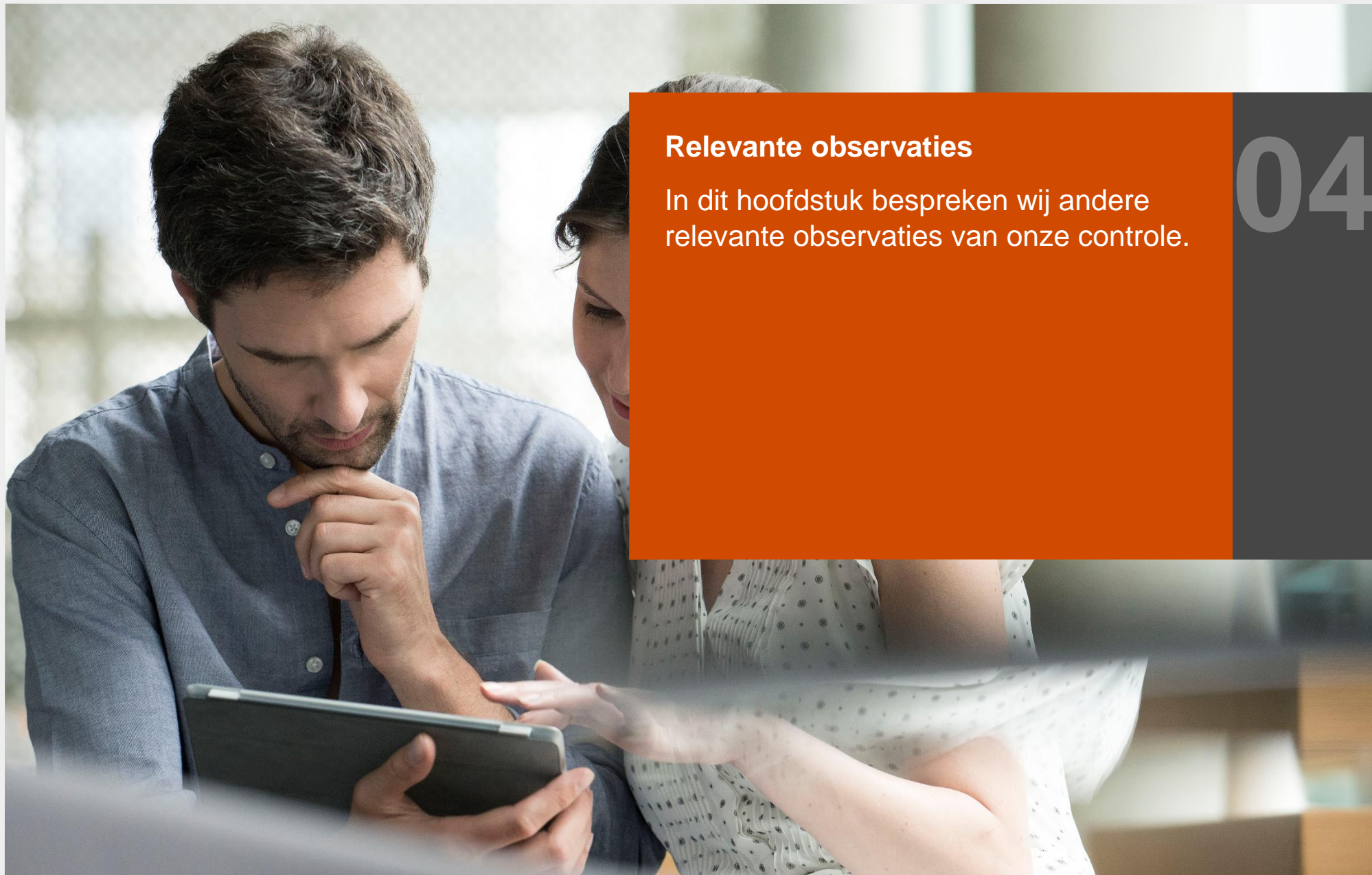
De WNT-verantwoording voldoet aan geldende wet- en regelgeving

Wij hebben de verantwoording, conform het verantwoordingsmodel van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ('BZK'), inzake de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector ('WNT') van Drenthe College gecontroleerd. Alle (toezichthoudende) topfunctionarissen zijn adequaat toegelicht. Uw WNT-verantwoording voldoet aan geldende wet- en regelgeving.

Controleverklaring Drenthe College bevat paragraaf inzake overige aangelegenheden anticumulatiebepaling WNT

Sinds 2018 gelden specifieke WNT-regels voor de samenloop van uitvoerende topfuncties bij verschillende WNT-instellingen ('anticumulatieregeling'). Deze regeling bepaalt dat het totaal van de bezoldigingen van meerdere uitvoerende topfuncties bij meerdere WNT-rechtspersonen of WNT-instellingen, niet hoger mag zijn dan het van toepassing zijnde algemene wettelijke bezoldigingsmaximum (2022: €183.000). In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2022 hebben wij geen controle uitgevoerd op de naleving van deze anticumulatiebepalingen. Dit hebben wij in onze controleverklaring bij de jaarrekening van Drenthe College in een paragraaf inzake overige aangelegenheden tot uitdrukking gebracht.

- Aanbiedingsbrief
- Onze boodschappen
- Onze conclusies
- Onze controleaanpak
- Relevante observaties**
- Duurzaamheidsverslaggeving
- Ontwikkelingen in regelgeving
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Relevante observaties

In dit hoofdstuk bespreken wij andere relevante observaties van onze controle.

04

- Aanbiedingsbrief
- Onze boodschappen
- Onze conclusies
- Onze controleaanpak
- Relevante observaties

Duurzaamheidsverslaggeving

Ontwikkelingen in regelgeving

Onze samenwerking

Bijlagen

Duurzaamheidsverslaggeving

Duurzaamheid heeft nadrukkelijke aandacht van Drenthe College

Op 10 november 2022 heeft het Europees Parlement de Corporate Sustainability Reporting Directive ('CSRD') en richtlijnen voor EU Taxonomy vastgesteld. Dit vormt voor de private sector een startpunt voor het uniform moeten rapporteren rond duurzaamheidsinformatie en duurzame activiteiten.

Hoewel op dit moment er geen wettelijke verplichting bestaat voor duurzaamheidsverslaggeving zien wij bij Drenthe College de motivatie om duurzaamheid een integraal onderdeel te laten zijn van de strategie en in- en externe verantwoording. Wij achten de kans groot dat (elementen van) de CSRD van toepassing zal worden op de publieke sector.

PwC heeft in januari 2023 bij Drenthe College een workshop gegeven over ESG, de SDG's en duurzaamheidsverslaggeving. Hieruit blijkt dat er aandacht en interesse is voor de thema's die zijn opgenomen binnen ESG en dat Drenthe College onder andere op het gebied van 'Social' al veel doet. Een volgende stap is dit meer gestructureerd te verankeren in het bestuursverslag en uiteindelijk over te gaan tot duurzaamheidsverslaggeving volgens de CSRD. We blijven daarom met u in gesprek wat uw ambities zijn en hoe wij vanuit onze verantwoordelijkheid kunnen bijdragen om uw in- en externe rapportage te kunnen versterken met relevante duurzaamheidsinformatie.

Onze observaties vanuit de jaarverslagen 2021 in de publieke sector

Bij het [doornemen van de jaarverslagen 2021 van 50 grote publieke instellingen](#) alsmede vanuit onze ervaringen vanuit de private sector hebben wij observaties die wij graag in uw voordeel willen laten werken. Wij adviseren u om enkele stappen vast te gaan zetten:

- Maak duurzaamheid een integraal onderdeel van uw strategie en definieer duidelijke doelstellingen met realistische stappen om het doel te bereiken.

- Waarborg dat de doelstellingen aansluiten bij uw belanghebbenden, in- en extern. Welke informatiebehoefte hebben de belanghebbenden, daarop dient de externe verantwoording aan te sluiten.
- Maak de doelstellingen meetbaar. Het vertrekpunt is uw eigen analyse van niet-financiële informatie dat u gebruikt voor interne sturing. Welke 'gaps' onderkent u, waar is overlap en waar moeten nieuwe indicatoren worden gedefinieerd.
- Welke in- en externe verantwoording kunt u gebruiken om de maatschappelijke impact zichtbaar te maken.
- Neem kennis van de gepubliceerde ESRS-standaarden. Dit zijn de CSRD-verslaggevingsstandaarden.
- Onze ervaring in het private domein is dat dit ruwweg achttien maanden de tijd kost om het op een gestructureerde wijze te doorlopen. Wij onderkennen dat een deel van de stappen wellicht voorspoedig te doorlopen is omdat de stakeholders en hun informatiebehoefte in het publieke domein bekend zijn.
- In het kader van ESG treedt naar verwachting vanaf 1 januari 2024 de CO₂-registratieverplichting voor grote werkgevers in werking. Dit zal ook tot grote administratieve gevolgen leiden voor onderwijsinstellingen.
- Circa 70% van de werknemers wil werken voor een organisatie met een sterk sociaal geweten, bijvoorbeeld door maatschappelijk verantwoord te ondernemen en duurzame zakelijke keuzes te maken. Door in de arbeidsrelatie rekening te houden met klimaatneutraliteit, circulariteit en eerlijke ketens is uw organisatie aantrekkelijker op de arbeidsmarkt. Er zijn verschillende mogelijkheden om duurzame vergoedingen en verstrekkingen netto aan werknemers uit te betalen. Dit kan ook financiële voordelen voor de instelling bieden.

- Aanbiedingsbrief
- Onze boodschappen
- Onze conclusies
- Onze controleaanpak
- Relevante observaties
- Duurzaamheidsverslaggeving
- Ontwikkelingen in regelgeving**
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Relevante ontwikkelingen in de regelgeving

Beweging op dossier beleidsregel 'Investeren met publieke middelen in private activiteiten'?

Op 22 maart 2021 heeft de minister van OCW de beleidsregel 'Investeren met publieke middelen in private activiteiten' vastgesteld, die op 15 april 2021 in werking is getreden. Sinds het tweede kwartaal van 2021 worden omtrent de nieuwe beleidsregel gesprekken en discussies over knelpunten en casuïstiek gevoerd tussen OCW en Directie Rekenschap, de MBO Raad, Vereniging Hogescholen (VH), Universiteiten van Nederland (UNL) en de Werkgroep Onderwijs van de NBA (WGO). Per brief van 20 oktober 2022 heeft de minister van OCW de onderwijsinstellingen opnieuw een extra jaar de tijd gegeven om aanpassingen in de bedrijfsvoering door te voeren, zodat conform de nieuwe beleidsregel kan worden verantwoord vanaf verslagjaar 2023. Alle instellingen zijn opgeroepen om stappen te zetten om de beleidsregel volledig te implementeren. Om de instellingen daarbij te ondersteunen was op 20 december 2022 een werkconferentie gepland, om alle nog niet weggenomen onduidelijkheden van de beleidsregel weg te nemen. Deze zagen, maar niet uitsluitend, op:

- reikwijdte, veel meer activiteiten vallen nu onder privaat;
- strikte regels omtrent integrale kostprijscalculaties;
- onduidelijkheid over de bepaling van structurele overcapaciteit;
- uitgebreidere verantwoordingseisen in het bestuursverslag;
- het ontbreken van een materialiteitsbegrip; en
- hoe om te gaan met (bestaande) nu strikt juridisch private activiteiten, die tot dan toe werden toegestaan.

Beweging in reikwijdte en verantwoording toegezegd in overleggen OCW met NBA en brede delegatie bestuurders; praktijk blijkt weerbarstiger

De brede werkconferentie is op 13 december 2022 door OCW afgezegd omdat er meer tijd nodig is om de ingediende casuïstiek voor te bereiden.

Wel heeft op 20 december 2022 een technisch overleg plaatsgevonden tussen de NBA en OCW. Tijdens dit overleg zijn verwachtingen gewekt ten aanzien van aanpassing van de beleidsregel om verantwoordingslasten te verminderen en ruimte te creëren om activiteiten in het verlengde van de publieke taak, buiten de reikwijdte van de beleidsregel te houden.

In het overleg met een brede delegatie bestuurders op 20 januari 2023 zijn deze verwachtingen opnieuw gewekt. De verwachte toezeggingen kwamen niet terug in de schriftelijke terugkoppeling vanuit OCW naar de deelnemers van beide overleggen. Omdat door dossieroverdracht bij OCW tot op heden geen verder overleg met OCW meer heeft kunnen plaatsvinden, hebben de koepelorganisaties per brief d.d. 24 februari 2023 de directeur-generaal Hoger Onderwijs ('DG HO') gevraagd om een gesprek en dringend verzocht om voortgang te maken langs de toegelichte lijnen in de besprekingen van 20 december 2022 en 20 januari 2023.

Sector neemt zelf initiatief voor brede werkconferentie

In genoemde brief aan de DG HO kondigen de koepelorganisaties aan zelf het initiatief te nemen voor een brede werkconferentie, waarbij deelname vanuit OCW essentieel is. De sector zal ter voorbereiding enkele voorstellen uitwerken die in lijn liggen met de gewekte verwachtingen: principle-based en concrete voorstellen voor uniforme rapportage ten aanzien van activiteiten op het snijvlak publiek-privaat.

In aanvulling op de brief vanuit de koepelorganisaties is ook de NBA voornemens de DG HO te wijzen op gewekte verwachtingen en de noodzakelijke snelheid in verdere uitwerkingen om te komen tot een uitvoerbare controle op de verantwoording door instellingen op basis van de beleidsregel.

- Aanbiedingsbrief
- Onze boodschappen
- Onze conclusies
- Onze controleaanpak
- Relevante observaties
- Duurzaamheidsverslaggeving
- Ontwikkelingen in regelgeving**
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Relevante ontwikkelingen in de regelgeving

Verantwoording publiek-privaat vindt op de juiste wijze plaats

Drenthe College heeft ervoor gekozen om in het jaarverslag 2022 nog gebruik te maken van thema 2 uit de Notitie helderheid. Voor de beleidsregel geldt (alleen voor 2022 nog) een kwalitatieve materialiteit. Hiermee wordt bedoeld dat de accountant bij de controle van de jaarrekening 2022 de AO/IB rondom deze beleidsregel heeft beoordeeld (opzet en bestaan), echter eventuele bevindingen zijn niet meegenomen in het rechtmatigheidsoordeel.

Uit de door ons uitgevoerde werkzaamheden op de AO/IB constateren wij dat Drenthe College aandacht heeft voor dit thema. Hier komt naar voren dat:

- Drenthe College inzichtelijk heeft gemaakt welke private activiteiten er binnen Drenthe College zijn. Hiervoor is een beleidsdocument opgesteld inzake een 'Leven lang ontwikkelen'.
- Voor alle trajecten is een kostendrager gemaakt in de administratie zodat de baten en lasten per traject inzichtelijk zijn.
- Per contract wordt een projectnummer geregistreerd in AFAS. De baten en lasten van de afgesloten contracten worden toegerekend aan een van de kostendragers én een projectnummer en aan de periodes die van toepassing zijn. Eveneens wordt voor elk project een calculatiemodel opgesteld, waarbij de integrale kostprijs wordt berekend.

Het monitoren en documenteren van de naleving van de beleidsregel is nog een aandachtspunt. Daarnaast merken wij op dat Drenthe College vooral gericht is op de activiteiten inzake LLO. Echter de definitie van private activiteiten is met de nieuwe beleidsregel breder. Een aandachtspunt betreft ook eventuele andere private activiteiten te onderkennen. Vanaf 2023 zal ook in het bestuursverslag de Beleidsregel investeren met publieke middelen in private activiteiten moeten worden toegepast.

- Aanbiedingsbrief
- Onze boodschappen
- Onze conclusies
- Onze controleaanpak
- Relevante observaties
- Onze samenwerking**
- Bijlagen

Onze samenwerking

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe wij hebben samengewerkt met u en uw medewerkers.

05

- Aanbiedingsbrief
- Onze boodschappen
- Onze conclusies
- Onze controleaanpak
- Relevante observaties
- Onze samenwerking**
- Bijlagen

Onze samenwerking

We hebben een kwaliteitsgerichte controle uitgevoerd. Zoals uiteengezet in ons controleplan valt het bewaken en controleren van de controle-uren en -kosten naar onze mening onder onze gezamenlijke verantwoordelijkheid. Dit zorgt voor transparantie en eerlijke prijzen.

Drenthe College en PwC werken constructief samen wat tot een goede samenwerking heeft geleid. Positief om te zien is dat er stappen zijn genomen om het jaarverslag tijdig op te leveren.

In lijn met ons controleplan en de genoemde onderdelen in de opdrachtbevestiging brengen we een aantal zaken aanvullend in rekening. Dit ziet op de volgende onderdelen:

- werkzaamheden als gevolg van de wijzigingen in controlestandaard 315;
- benodigde aanvullende werkzaamheden als gevolg van bevindingen in de interne beheersing (jaarrekening en bekostiging);
- beleidsregel investeren met publieke middelen in private activiteiten;
- controle van de kwaliteitsmiddelen als gevolg van aankomende wijzigingen in de verantwoording;
- werkzaamheden ten aanzien van de verwerking en besteding van de NPO-gelden;
- werkzaamheden ten aanzien van Gas 2.0 in model G2 (afstemming inzake coulanceregeling en onzekerheid over rechtmatigheid bestedingen);
- ESG-workshop;
- inefficiënties vanwege latere oplevering: specificatie fte's, kasstroomoverzicht, VOG-lijst, onderbouwing afloop vorderingen en de specificaties voor de overige schulden.

We zullen afstemming met uw manager Finance & Control hebben over de extra gemaakte uren.

- Aanbiedingsbrief
- Onze boodschappen
- Onze conclusies
- Onze controleaanpak
- Relevante observaties
- Onze samenwerking

Bijlagen

- Ontwikkelingen in regelgeving
- Verantwoordelijkheden
- Controleverschillen

Bijlagen

06

- Aanbiedingsbrief
- Onze boodschappen
- Onze conclusies
- Onze controleaanpak
- Relevante observaties
- Onze samenwerking
- Bijlagen

Ontwikkelingen in regelgeving

Verantwoordelijkheden

Controleverschillen

Relevante ontwikkelingen in de regelgeving

Klachtafhandeling bij aanbesteden

In januari 2022 is de Handreiking Klachtafhandeling bij aanbesteden gepubliceerd. Hiermee kunnen aanbestedende diensten zich alvast voorbereiden op een wijziging van de Aanbestedingswet.

Belangrijke uitgangspunten rondom klachtafhandeling zijn:

- ‘Eerst vragen, dan klagen’: waar mogelijk dient eerst een vraag te worden gesteld via de nota van inlichtingen voordat een klacht wordt ingediend.
- Onafhankelijk klachtenloket: een aanbestedende dienst moet een klachtenregeling hebben waarin staat hoe met een klacht wordt omgegaan. Er moet een onafhankelijk vragenloket worden ingericht.
- Voldoende tijd voor klachtafhandeling: in de klachtenregeling moeten ook redelijke en werkbare termijnen worden gedefinieerd die tegemoetkomen aan de belangen van beide partijen. Ondernemers moeten tijdig klagen en de aanbestedende dienst moet tijdig de klacht afhandelen.

Wij adviseren om een klachtenregeling op te stellen of bij te werken en een klachtenloket in te richten.

Duurzaam inkopen

Er gelden steeds strengere eisen en richtlijnen voor onderwijsinstellingen rondom duurzaam aanbesteden:

- Soms is duurzaam inkopen verplicht, bijvoorbeeld als het gaat om vastgoed. Op EU-niveau is bijvoorbeeld verschillende wet- en regelgeving in de maak ten aanzien van de energie-efficiëntie en duurzaamheid van gebouwen (Recast Energy Efficiency Directive, Energy Performance of Buildings Directive). De (semi-)publieke sector moet hierbij een voorbeeldrol spelen.

- Soms is duurzaam inkopen facultatief. Zo kunnen criteria rondom Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) in de aanbestedingsstukken worden verwerkt. De Rijksoverheid heeft een tool ontwikkeld om goede MVI-criteria te bepalen: www.mvicriteria.nl.

Wijzigingen rechtsbeschermingsprocedure mbo

Per 1 augustus 2023 wijzigt de Wet educatie en beroepsonderwijs (Web), waarmee de rechtspositie van mbo-studenten beter beschermd wordt. Zo moet een studentstatuut worden opgesteld, wordt de geschillenprocedure gewijzigd en moet er een laagdrempelige faciliteit worden ingericht voor vragen. We adviseren om de interne geschillenprocedures waar nodig aan te passen en deze duidelijk te communiceren aan studenten.

- Aanbiedingsbrief
- Onze boodschappen
- Onze conclusies
- Onze controleaanpak
- Relevante observaties
- Onze samenwerking
- Bijlagen
- Ontwikkelingen in regelgeving**
- Verantwoordelijkheden
- Controleverschillen

Relevante ontwikkelingen in de regelgeving

Sociale partners moeten zich voorbereiden op transitie Nederlands pensioenstelsel, voor Drenthe College geen actie vereist

De Tweede Kamer heeft op 22 december 2022 ingestemd met het wetsvoorstel Wet toekomst pensioenen. Op 30 mei 2023 heeft de Eerste Kamer hiermee ingestemd. Naar verwachting treedt de wet in werking op 1 juli 2023.

Dit wetsvoorstel regelt de wettelijke kaders van het nieuwe pensioenstelsel.

De meest ingrijpende maatregelen in het Pensioenakkoord hebben betrekking op het werkgeverspensioen in de 2^e pijler. Alle pensioencontracten moeten uiterlijk op 1 januari 2027 in overeenstemming zijn met het nieuwe wettelijke kader. Daarnaast omvat de nieuwe wet ook maatregelen rondom duurzame inzetbaarheid en zzp'ers. De belangrijkste maatregelen uit dit wetsvoorstel zijn hieronder opgenomen.

- Door de invoering van het Pensioenakkoord ontstaan er twee soorten toegestane pensioencontracten. Dit zijn beide premieovereenkomsten, directe inkoop van aanspraken is niet meer mogelijk. Oude rechten die bij pensioenfondsen zijn opgebouwd dienen in beginsel omgezet te worden naar rechten in een nieuw pensioencontract.
- Vervanging van de doorsneepremie door leeftijdsonafhankelijke pensioenpremies. Er geldt een uitzondering voor de huidige deelnemers aan premie-regelingen en voor deelnemers aan een verzekerde uitkeringsregeling. Hun progressieve premie kan worden voortgezet indien de werkgever hiervoor kiest. Deze mogelijkheid geldt alleen voor de werknemers die voor 1 januari 2027 in dienst treden.

Ten aanzien van het werkgeverspensioen in de 2^e pijler zijn werkgevers en sociale partners verplicht om een transitieplan op te stellen. Hierin dient een groot aantal keuzes gemaakt te worden over het nieuwe pensioencontract, compensatie en over het invaren van eerder opgebouwde pensioenaanspraken in het nieuwe pensioencontract.

Voor instellingen die bij de pensioenregeling van ABP zijn aangesloten geldt dat sociale partners in 2021 al een voorlopige keuze hebben gemaakt voor de solidaire premieovereenkomst waarbij in principe de bestaande pensioenaanspraken worden ingevaren in de nieuwe regeling. Dit heeft onder andere tot gevolg dat er, na invoering van de solidaire premieovereenkomst, sprake zal zijn van een leeftijdsonafhankelijke pensioenpremie. Verder zullen sociale partners de nieuwe pensioenregeling inclusief een compensatieregeling (voor oudere deelnemers) moeten ontwerpen. Vervolgens zal het pensioenfondsbestuur, na opdrachtaanvaarding, een implementatieplan moeten opstellen.

ABP is verantwoordelijk voor de wijze waarop pensioenaanspraken worden ingevaren in het nieuwe pensioencontract. Ook is ABP medeverantwoordelijk voor het communicatieplan, waarin wordt vastgelegd hoe deelnemers worden geïnformeerd.

- Aanbiedingsbrief
- Onze boodschappen
- Onze conclusies
- Onze controleaanpak
- Relevante observaties
- Onze samenwerking
- Bijlagen
- Ontwikkelingen in regelgeving
- Verantwoordelijkheden**
- Controleverschillen

Overzicht van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

In de controleverklaring is opgenomen dat het college van bestuur verantwoordelijk is voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW en de bepalingen bij en krachtens de WNT; en voor
- een zodanige interne beheersing die het college van bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet het college van bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het college van bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het college van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel. Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle afwijkingen van materieel belang ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Overzicht van verantwoordelijkheden met betrekking tot fraude en het niet naleven van wet- en regelgeving

Verantwoordelijkheden van het management en het college van bestuur

Deze bestaan uit:

- het identificeren en bewaken van de wet- en regelgeving die van toepassing is op de stichting en het waarborgen van de volledigheid hiervan;
- het uitvoeren van een risicobeoordeling waarbij specifiek aandacht wordt besteed aan het risico van fraude door het bespreken van prikkels en druk, gelegenheid, motivatie en rationalisatie, en het risico van het niet naleven van wet- en regelgeving;
- het ontwerpen en implementeren van (groeps)programma's en beheersingsmaatregelen ter preventie, ontmoediging en opsporing van fraude (fraudebestrijdingsprogramma's) en het niet naleven van wet- en regelgeving;
- het waarborgen dat de cultuur en de omgeving van de stichting integer zijn en ethisch gedrag bevorderen;
- ervoor zorgen dat de activiteiten van de stichting worden uitgevoerd conform de bepalingen van wet- en regelgeving, en dat deze voldoen aan de wet- en regelgeving waarin de vaststelling van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening wordt geregeld;
- het onderzoeken van iedere vermeende of vermoede misstand die onder de aandacht van het management zijn gebracht.

Verantwoordelijkheden van de raad van toezicht

Deze bestaan uit:

- het verkrijgen van inzicht in en het bespreken van de frauderisicobeoordeling die door het management of het college van bestuur is uitgevoerd;

- ervoor zorgen dat de cultuur en de toon aan de top van de stichting passen bij de organisatie en identificeren of deze in de hele organisatie van toepassing zijn;
- vaststellen of het beloningsbeleid van het management en het college van bestuur passend is en niet leidt tot ongewenste stimulansen;
- ervoor zorgen dat de schattingen van het management en/of het college van bestuur passend zijn in de context en dat er geen negatieve tendenties worden vastgesteld.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Deze bestaat uit:

- het plannen en uitvoeren van de controle om een redelijke zekerheid te bieden dat de jaarrekening geen materiële onjuistheden bevat, ongeacht of deze worden veroorzaakt door fraude of door fouten;
- het beoordelen of de programma's en interne beheersingsmaatregelen van de stichting waarmee geïdentificeerde risico's van materiële onjuistheden als gevolg van fraude en van het niet naleven van wet- en regelgeving worden aangepakt op de juiste wijze zijn opgezet en worden uitgevoerd;
- het evalueren van het proces dat het college van bestuur hanteert voor het beoordelen van de doeltreffendheid van programma's en interne beheersingsmaatregelen in verband met fraude en het niet naleven van wet- en regelgeving;
- het evalueren van iedere fraude door het seniormanagement en het effect op de beheersingsomgeving;
- het adequaat reageren op tijdens de controle geconstateerde (vermoede) fraude en het niet naleven van wet- en regelgeving.

- Aanbiedingsbrief
- Onze boodschappen
- Onze conclusies
- Onze controleaanpak
- Relevante observaties
- Onze samenwerking
- Bijlagen
- Ontwikkelingen in regelgeving
- Verantwoordelijkheden**

Controleverschillen

Onze doelstellingen met betrekking tot fraude en het niet naleven van wet- en regelgeving

In de context van onze controle van de jaarrekening zijn onze doelstellingen met betrekking tot fraude en het niet naleven van wet- en regelgeving als volgt:

- het vaststellen en beoordelen van het risico van materiële onjuistheden in de jaarrekening als gevolg van fraude en als gevolg van het niet naleven van wet- en regelgeving;
- het verkrijgen van voldoende geschikte controle-informatie met betrekking tot de beoordeelde risico's van materiële onjuistheden als gevolg van fraude, door een gepaste controleaanpak te ontwerpen en te implementeren;
- het verkrijgen van voldoende geschikte controle-informatie met betrekking tot naleving van de bepalingen van die wet- en regelgeving waarvan algemeen wordt erkend dat ze directe gevolgen hebben voor de bepaling van materiële bedragen en toelichtingen in de jaarrekening; en
- het adequaat reageren op tijdens de controle geconstateerde (vermoede) fraude en het niet naleven van wet- en regelgeving.

- Aanbiedingsbrief
- Onze boodschappen
- Onze conclusies
- Onze controleaanpak
- Relevante observaties
- Onze samenwerking
- Bijlagen
- Ontwikkelingen in regelgeving
- Verantwoordelijkheden**
- Controleverschillen

Continuïteit - verantwoordelijkheden

Verantwoordelijkheden van het college van bestuur en de raad van toezicht

In het kader van het opstellen van de jaarrekening is het management van de stichting verantwoordelijk voor het beoordelen van het vermogen van de stichting om de continuïteit te handhaven. Deze beoordeling moet betrekking hebben op een periode van ten minste twaalf maanden vanaf de datum van het opstellen van de jaarrekening. Op basis van het toegepaste financiële verslaggevingskader moet het management de jaarrekening opstellen op grond van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het college van bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het college van bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

Dit heeft niet alleen betrekking op de situatie waarin een onzekerheid van materieel belang die gerede twijfel kan doen ontstaan over de mogelijkheid van de stichting om haar continuïteit te handhaven, maar ook op situaties waarin er sprake is van een *close call*. Dit zijn situaties waarin het niet direct duidelijk is of er al dan niet een materiële onzekerheid bestaat.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het toezicht op het financiële verslagleggingsproces van de stichting, met inbegrip van de beoordeling door het management en de daarmee verband houdende toelichtingen over de veronderstelling van continuïteit van de stichting.

Verantwoordelijkheden van de accountant

Als uw accountant is het onze verantwoordelijkheid om vast te stellen dat de door het college van bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie is het onze verantwoordelijkheid vast te stellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten.

Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de stichting haar continuïteit niet langer kan handhaven.

- Aanbiedingsbrief
- Onze boodschappen
- Onze conclusies
- Onze controleaanpak
- Relevante observaties
- Onze samenwerking
- Bijlagen
- Ontwikkelingen in regelgeving
- Verantwoordelijkheden
- Controleverschillen**

Niet-gecorrigeerde controleverschillen zijn niet materieel

De volgende geconstateerde controleverschillen zijn niet gecorrigeerd in de jaarrekening. Het management heeft geconcludeerd dat het (kwalitatieve en kwantitatieve) effect niet materieel is. Wij zijn het eens met de beoordeling van het management dat het bedrag aan niet-gecorrigeerde verschillen niet materieel is.

#	Beschrijving	Jaarrekeningpost	Winst-en-verliesrekening		Balans	
			Debet	Credit	Debet	Credit
1	Voorziening duurzame inzetbaarheid te hoog verantwoord	Voorzieningen Interestbaten		549.477	549.477	
2	Voorziening jubilea te hoog verantwoord	Voorzieningen Interestbaten		90.143	90.143	
3	Presentatiecorrectie: negatief bedrag verantwoord onder vorderingen	Overige vorderingen Overige schulden			92.457	92.457
		Totaal		639.620	732.077	92.457

- Aanbiedingsbrief
- Onze boodschappen
- Onze conclusies
- Onze controleaanpak
- Relevante observaties
- Onze samenwerking
- Bijlagen
- Ontwikkelingen in regelgeving
- Verantwoordelijkheden
- Controleverschillen**

Gecorrigeerde controleverschillen

De volgende geconstateerde controleverschillen zijn niet gecorrigeerd in de jaarrekening. Het management heeft geconcludeerd dat het (kwalitatieve en kwantitatieve) effect niet materieel is. Wij zijn het eens met de beoordeling van het management dat het bedrag aan niet-gecorrigeerde verschillen niet materieel is.

#	Beschrijving	Jaarrekeningpost	Winst-en-verliesrekening		Balans	
			Debet	Credit	Debet	Credit
1	Presentatiecorrectie: kortlopend deel langlopende schulden te laag verantwoord	Langlopende leningen Kortlopende schulden			96.241	96.241
		Totaal			96.241	96.241